

Kugledynen

H J Æ L P E R M O D P S Y K I S K O G F Y S I S K U R O

Resultatet af en brugerundersøgelse

En brugerundersøgelse fra august 1995 viser at Kugledynen overvejende bruges mod fysisk og psykisk uro.

Undersøgelsen viser også at 77 % har god eller meget god effekt ved brug af Kugledynen mod fysisk uro.

82 % har god eller meget god effekt, når Kugledynen bruges mod psykisk uro.

Kugledynen er udviklet på baggrund af vores erfaringer med at arbejde med urolige, psykotiske, psykiatriske patienter. Vi ønskede at bruge vores viden om sanseintegrationsbehandling til at hjælpe denne patientgruppe. Vi har derfor fra starten specielt været interesseret i at bruge hæmmende aktiviteter.

Aktiviteter med hæmmende effekt på centralnervesystemet bliver allerede brugt i behandlingen af motorisk urolige børn og også i nogen udstrækning i behandlingen af psykiatriske patienter og psykisk udviklingshæmmede, hvor uro er et dominerende træk.

»HUG-MACHINE«

Et eksempel på et behandlingsredskab med hæmmende virkning på centralnervesystemet er »the hug-machine«, som er udviklet og brugt i USA. Brugeren kravler ind i den og kan selv styre det tryk/pres der skal ydes på kroppen. Den er udviklet af Temple Grandin, der selv var et autistisk barn. Ideen til »the

hug-machine« fik hun fra kvægfikseringsbokse brugt f.eks. i forbindelse med brændemærkning, vaccination og kastrering af kvæg. (Billed af the hug-machine).

Temple Grandin beskriver i en selvbiografi, hvordan hun søgte forskellige former for sansestimulation, og hvordan hun opfandt forskellige måder at opnå det på; her et par eksempler:

»Når jeg skulle i seng strammede jeg lagen og tæppe omkring madrassen og skubbede mig ind under dem.«

»Den første version af den »maskine« jeg konstruerede i min fantasi var en oppustelig dragt som kunne øve et let tryk på min krop. Ideen fik jeg fra de oppustelige badedyr jeg havde set ved stranden.«

AF ELSE-MARIE DALSGAARD OG PIA CHRISTIANSEN

I psykiatriens historie er flere eksempler på, hvordan hæmmende aktiviteter har været brugt op igennem tiden: f.eks. anvendte man store centrifuger, hvori patienter blev roteret, trædemøller, hvori de psykiatriske patienter skulle løbe energien af sig, permanente bade, hvori patienter opholdt sig døgnet rundt, spiste, læste og sov, spændetrøjer, kolde, våde forbindinger og endelig fikseringer som vi stadig kender idag.

Udover den hæmmende effekt på centralnervesystemet har disse behandlingsformer oftest været anvendt i forbindelse med tvang. Vi var fra starten interesseret i at udvikle et hjælpemiddel, som skulle bruges frivilligt og i samarbejde med patienten.

BRUGERUNDERSØGELSEN

Kugledynen har nu været i produktion siden september 94, og det har vist sig, at der udover i psykiatrien var interesse for den på områder som børn med sanse-motoriske problemer, psykisk udviklingshæmmede, senil demente samt i forbindelse med visse neurologiske sygdomme.

Efter et år ønskede vi at danne os et billede af:

- ◆ hvem bruger Kugledynen
- ◆ hvordan bliver den brugt
- ◆ og med hvilken effekt.

121 behandlere, der havde købt eller lånt Kugledynen, blev spurgt om deres erfaringer med brug af dynen. Vores opgørelse er baseret på 100 returnerede besvarelser af vores spørgeskema.

Vores procenter giver sjældent 100 tilsammen, da vi har bedt svarerne om, at sætte kryds i flere

grupper, hvis det er relevant. Undersøgelsen har været kvantitativ, dog har vi også bedt om kommentarer og bemærkninger til de enkelte spørgsmål. Kugledynen bliver brugt af alle aldersklasser. Vi har delt brugerne op i 3 aldersgrupper.

35% af brugerne er i aldersgruppen 0-14 år,

52% mellem 15-66 år og

22% er over 67 år.

44% bruger Kugledyne 0-1 time ad gangen,

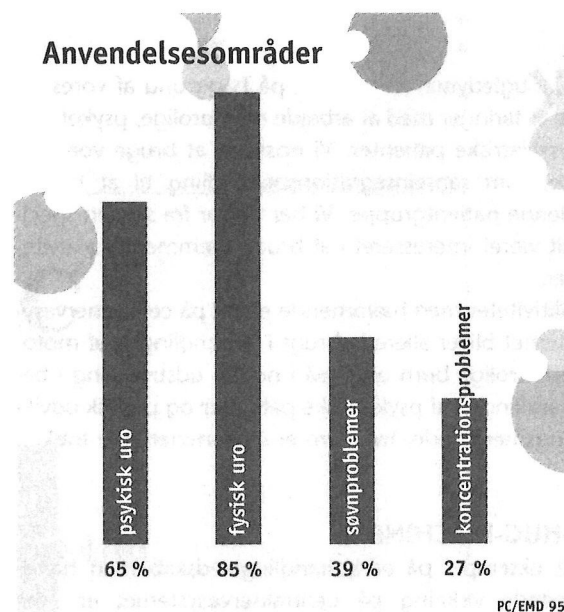
22% 1-3 timer,

og 52% sover med den om natten.

13% bruger Kugledynen til anden brug og flere nævner, at den bruges i forbindelse med middagshvil.

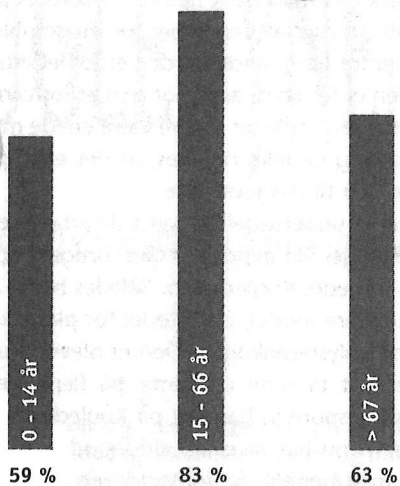
KUGLEDYNNEN AFHJÆLPER FYSISK OG PSYKISK URO

Vi har ikke spurgt efter diagnosegrupper, men efter hvilke symptomer Kugledynen bruges mod. Vi har været interesseret i psykisk uro, fysisk uro, søvnproblemer, koncentrationsproblemer samt andet.

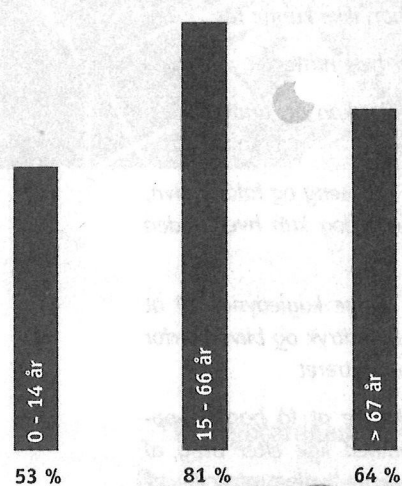

Vi har set på effekten indenfor de tre aldersgrupper. Kugledynen har generelt god effekt og bedst i gruppen mellem 15-66 år.

Psykisk uro - effekt

Fysisk uro - effekt

PC/EMD 95

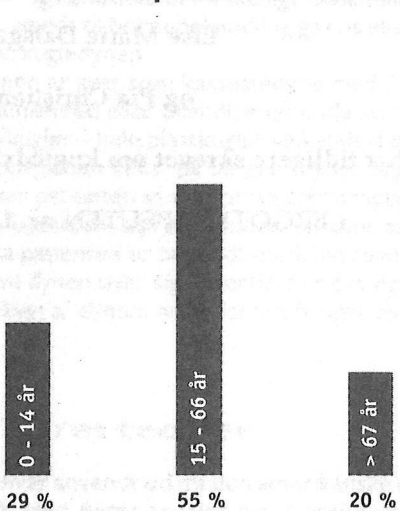
Blandt bemærkninger kan nævnes følgende:

- pt. faldt til ro
- angsten aftog
- pt. faldt i søvn
- den afværgede selvdestruktiv adfærd
- pt. faldt i søvn, fixeringstiden blev reduceret.

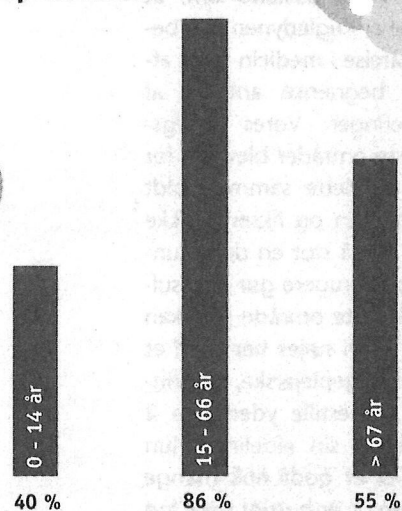
KONCENTRATIONS- OG SØVNPROBLEMER

Kugledynen bruges også mod søvnproblemer og koncentrationsproblemer.

Koncentrationsproblemer - effekt

Søvnproblemer - effekt

PC/EMD 95

Blandt bemærkninger var flg.:

- pt. kan lide at komme i seng, hvilket han ikke kunne før
- pt. sover hele natten
- sommetider kan pt. undvære sovemedicin
- pt. blev i sin seng og faldt i søvn, det virkede dog kun hver anden gang.
- pt. kan bruge kugledynen til at begrænse indtryk og bliver derfor mere koncentreret
- det er lettere at få barnets opmærksomhed lige efter brug af kugledynen – hvilket giver bedre udbytte af behandlingen.

Samlet vurderer 70% at Kugledynen er god eller meget god. 9% vurderer at den er dårlig og 22% har svaret ved ikke eller har undladt at svare på dette spørgsmål. Flere bemærker i den forbindelse, at de har haft Kugledynen for kort tid til at vurdere den.

MEDICINBESPARENDE?

Vi var interesseret i at få af- eller bekræftet vores påstand om, at anvendelse af Kugledynen kan betyde besparelse i medicin samt afkorte og begrænse antallet af tvangsfikseringer. Vores spørgsmål på disse områder blev lidt for upræcise og dette sammenholdt med at medicin og fiksering ikke er aktuelt for så stor en del af undersøgelsens brugere gør at resultaterne på dette område ikke kan gøres op. Så vi nøjes her med et citat fra en sygeplejerske, der ringede for at bestille yderligere 2 Kugledyner til sin afdeling. Hun sagde: »Det er godt nok mange penge, men de er hurtigt tjent ind i sparet medicin«.

NYE KUGLEPRODUKTER PÅ VEJ

Vi har spurgt både efter gener og forbedringsforslag. Overvejende er man godt tilfreds med vores produkt, men flere nævner at den støjer for meget. Nogle synes den er for tung, andre at den er for let, nogle mener at den er for kold, andre at den er for varm, endvidere nævner nogle, at det vil være en ide med mindre bolde, og endelig nævnes, at det er et problem at bruge den til sengevædere.

Resultatet af undersøgelsen samt de erfaringer og tilbagemeldinger vi i øvrigt har fået, bruger vi til at udvikle og forbedre Kugledynen. Således har vi allerede lavet en lettere model, der istedet for plastikkugler er fyldt med polystyrenkugler. Den er blevet brugt med godt resultat til senil demente på flere plejehjem. Den gode respons vi har fået på Kugledynen har bevirket, at vi nu har lavet en siddepude med kugler, specielt med henblik på motorisk urolige børn samt en varmeisoleret babydyne med en blanding af flere størrelser kugler; og vi har flere ideer, der venter på at blive realiseret. ♦

LITTERATUR:

- ♦ Temple Grandin: Jeg er autist.

Else Marie Dalsgaard

og Pia Christiansen

har tidligere skrevet om kugledynen

i ERGOTERAPEUTEN nr. 13/94

KUGLEDYNNEN

- et hjælpemiddel i psykiatrien

Bente går op og ned ad gangen på den lukkede modtageafdeling. Hun bliver mere og mere rastløs. Hun siger uforståelige ord og kan ikke nåes med verbal kontakt. Pludselig vælter hun et bord – kaffekopperne falder på gulvet – termokanderne smadres. En velkendt situation på en akut lukket modtageafdeling. Patienten må nu skærmes fra de andre patienter – måske have beroligende medicin. Lykkes det ikke umiddelbart at berolige hende kan bæltefixering blive nødvendig.

Urolige patienter bliver rolige

Gennem vores arbejde som ergoterapeuter med patienter på akut lukket modtageafdeling har vi oplevet, hvorledes disse patienter i akut psykotisk tilstand lider af restløshed og uro i kroppen. Denne erfaring kombineret med vores viden om sanseintegrations-teoriene og kendskab til forskellige behandlingsredskaber anvendt til børnebehandling gav os ideen til at fremstille kugledynen.

Kugledynen er syet som kassettedyne med 3 x 3 kanaler i dunlærred eller brandhæmmende stof. Fyldet er terapikugler – hule plastkugler velkendt af de fleste fra børnelegerum f.eks. på færger. Dynen lægges direkte over patienten så den omslutter kroppen. Dynen kan eventuelt afprøves inden en akut situation opstår, så patienten er bekendt med, hvordan det føles at have dynen over sig. Ihvertfald er det vigtigt ved anvendelsen af dynen, at patienten bruger den frivilligt.

Jean Ayres teorier

Dynen bliver anvendt ud fra den amerikanske ergoterapeut A. Jean Ayres teorier om sanseintegrationsbehandling. Tyngden af kugledynen giver en dyb pro-

**To ergoterapeuter fik en ide.
De gik igang med at undersøge,
udvikle, afprøve og producere.
Efter et par år fik de patent på
kugledynen, som anvendes til at
berolige og afslappe psykiatriske
patienter.**

AF PIA
CHRISTIANSEN
OG ELSE-MARIE
DALSGAARD

TIL USA MED KUGLEDYNNEN I BAGAGEN

Pia Christiansen har sammen med en kollega opfundet en kugledyne, som er velegnet til psykiatriske patienter.

I sommer rejste hun til USA og fik den afprøvet på forskellige institutioner.

Spændingen var stor, da jeg landede i Los Angeles, Californien i maj måned. Dels var det et gensyn med byen, hvor jeg i 1990-1991 var på et 10 måneders studieophold, dels havde jeg kugledynen med, som en kollega og jeg havde udviklet (se ERGOTERAPEUTEN nr. 13/94). Jeg var meget spændt på at præsentere den på forskellige klinikker, hvor de arbejder med sanseintegrationsbehandling.

Mit første besøg var på The Ayres clinic, hvor jeg i 1990 blev uddannet i sanseintegrationsbehandling. På klinikken var en 5 årig autistisk dreng i behandling. Han startede med at ligge på en vibrationsmadras, fordi han var hyposensitiv i forhold til tryk og berøring. Vi prøvede at lægge kugledynen over ham og var enige om, at den fungerede godt. Han faldt til ro, så det var svært at få ham ud fra hans lille hule igen, da behandlingen skulle fortsætte.

På det efterfølgende personalemøde diskuterede vi anvendelsen af dynen. De mente, at dynen havde en meget effektiv virkning både på det efterfølgende proprioceptive system og det taktile system, fordi den er så tung, og fordi kuglerne giver en punktvis berøring, når man bevæger sig under dynen. Terapeuterne på klinikken var meget interesseret i, at få dynen som behandlingsredskab i klinikken og spurgte, om vi ikke havde tænkt på muligheden af, at få den sat

i produktion i USA. De ville gerne hjælpe os med at markedsføre den i USA, ved at skrive artikler til fagblade med videre.

Møde med et hjælpemiddelfirma

En anden kollega i Los Angeles opfordrede mig til at tage kontakt til et hjælpemiddelfirma i Tuscon, Arizona for her at diskutere muligheden for, om de ville sætte dynen i produktion. Opløftet af denne positive modtagelse af vores »opfindelse af kugledynen« fik jeg lavet en aftale med firmaet, da jeg alligevel skulle til Phoenix, Arizona.

Det blev på flere måder et spændende besøg. En helt speciel fornemmelse var det at køre i 45 graders varme med en udsigt til ørken og kæmpe kaktusser og med i lasten en opfindelse, som jeg havde været med til at udvikle og med et forretningsmøde i et hjælpemiddelfirma i Tuscon, Arizona som mål – ja, hvorfor ikke!

Det blev et meget positivt møde i firmaet. I deres varerortiment havde de allerede et tungt tæppe lavet med kanaler til at lægge små sandsække i. Men indkøbschefen, som jeg snakkede med, kunne se, at kug-

ledynen havde andre kvaliteter, fordi den er meget mere bevægelig og lettere at pakke om sig end et stift tæppe. Samtidig giver kugledynen et andet sanseindtryk ved at kuglerne bevæger sig hele tiden. Min danske kollega og jeg har nu sendt en prototype af kugledynen til firmaet, som skal vurdere om de vil sætte den i produktion i USA.

Lorna Kings klinik

I Phoenix, Arizona besøgte jeg Center for Neurodevelopmental Studies, den klinik som ergoterapeut Lorna J. King har startet.

En 4-årig dreng var på klinikken til forundersøgelse. Han var henvist til klinikken, fordi han var hyperaktiv. Ergoterapeuten ville se, hvordan han responderede på at blive stimuleret med dybt tryk og tyngde. Han fik viklet et elastikbind rundt om armene, fik en tung vest på og fik tunge manchetter om håndled og fodled. Derefter blev han straks meget roligere. Hans mor blev meget overrasket, for hun havde ikke set ham så rolig før. Vi prøvede at lade ham bruge kugledynen. Vi lagde den ud på gulvet, og han kravlede under den, så han havde helt sikkert brug for den stimulation dynen kunne give ham.

Da Lorna J. King og ergoterapeut Lindy Fowler underviste på et kursus i Danmark for 3 år siden diskuterede vi her muligheden for at anvende en dyne med kugler i til behandling af psykiatriske patienter, så det var ekstra spændende, at vise kugledynen for Lorna King og de andre terapeuter på klinikken. De var også begejstrede! Både på grund af dens virkning på det proprioceptive og taktile system, og fordi den er så simpelt lavet. Lorna King opfordrede os ligeledes til at få den sat i produktion. Hun ville også gerne hjælpe os med at markedsføre den i USA, ved at skrive artikler til fagblade med videre.

Det var 3 måneder som var planlagt til at være en studie og ferietur, men som udviklede sig til også at blive en spændende forretningsrejse. ♦

Pia Christiansen er ansat som
 afd. ergoterapeut
 på Psykiatrisk Hospital
 i Risskov
 og har p.t. sabbatorlov.

PROTAC

PROTAC I/S

PROTAC I/S

Grønnegade 93, 2.

DK - 8000 Århus C.

Telefon: 8619 4103

Telefax: 8619 4703

E-mail: protac@protac.dk

www.protac.dk

Te

9 4103

E

le.dk